

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 428/2010-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. októbra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť prof. RNDr. R. H., CSc., a RNDr. K. H., obidvaja bytom K., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 Co 322/2008-138 z 27. mája 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť prof. RNDr. R. H., CSc., a RNDr. K. H. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. augusta 2010 doručená sťažnosť prof. RNDr. R. H., CSc., a RNDr. K. H., obidvaja bytom K. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 322/2008-138 z 27. mája 2010.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli:

„My, sťažovatelia, sme nájomcami bytu nachádzajúceho sa v dome č. súp. 1878 na... v K., ktorý je v katastri nehnuteľností zapísaný pre okres K., obec K., katastrálne územie... na LV č. 1167 ako rodinný dom súp. č. 1878 na parcele 2056, parcely č. 2056, zastavané plochy a nádvoria vo výmere 109 m² a parcely č. 2057, záhrady vo výmere 341 m², zapísaných na tom istom liste vlastníctva.

Predmetný byt pozostáva z dvoch izieb a príslušenstva, ktoré tvorí kuchyňa, predsieň, špajza, kúpeľňa a pivnica.

Užívame ho od roku 1955, kedy nám bol odovzdaný do užívania... zápisnicou o dohode o odovzdaní a prevzatí bytu.

Žiadosťou zo dňa 27.06.1994 sme U. požiadali o prevod predmetného bytu do nášho vlastníctva v zmysle Zákona č. 182/1993 Z.z. Táto žiadosť bola U. doručená dňa 30.06.1994.

U. s nami zmluvu o prevode vlastníctva predmetného bytu neuzavrel, napriek našej žiadosti zo dňa 27.06.1994.

Stanovisko U. je také, že vzhľadom na to, že predmetný byt je v rodinnom dome, nemá povinnosť tento byt previesť do nášho vlastníctva. Argumentuje pritom skutočnosťou, že od roku 1993 došlo k viacerým zmenám Zákona č. 182/1993 Z.z., pričom Zákomom č. 151/1995 Z.z. boli z bytov, na ktoré sa predmetný zákon vzťahuje, vylúčené byty v rodinných domoch.

Vzhľadom na to sme my, sťažovatelia podali návrh na začatie konania na určenie povinnosti uzavrieť zmluvu o prevode bytu do vlastníctva.

Okresný súd Košice I rozsudkom sp.zn. 34C 62/2007-112 zo dňa 30.06.2008 žalobu zamietol a účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

Proti tomuto rozsudku sme podali odvolanie.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp.zn. 4Co 322/2008-138 zo dňa 27.05.2010, ktorý bol doručený našej právnej zástupkyňi dňa 23.06.2010, súd potvrdil rozsudok súdu I. stupňa a nepriznal účastníkom konania právo na náhradu trov odvolacieho konania.“

Sťažovatelia za rozhodujúce vo veci považovali nesprávny právny výklad predpisu, ktorý sa na ich vzťahoval, a to zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Ďalej uviedli:

„Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd vo svojom napadnutom rozhodnutí potvrdil skutkové a právne názory prvostupňového súdu, z ktorých pre posúdenie veci – dôvodnosti našej žaloby je zásadný ten, že nám nevzniklo právo na prevod bytu do vlastníctva podľa ustanovení zákona č. 182/1993 Z.z. (ďalej len Zákon o vlastníctve bytov), keďže tento zákon sa nikdy nevzťahoval na náš byt, pretože dom, v ktorom sa náš byt nachádza, nespĺňa charakter bytového domu. Preto podľa názoru odvolacieho súdu nemohol byť byt, ku ktorému máme právo nájmu, predmetom prevodu podľa Zákona o vlastníctve bytov. Tento názor súdu je krajne arbitrárny, je v rozpore nielen s obsahom, výslovným znením Zákona o vlastníctve bytov, jeho jednotlivých ustanovení v ich vzájomných súvislostiach, ale aj so zmyslom a cieľom právnej úpravy, teda so zmyslom a cieľom a dôvodmi, pre ktoré bol prijatý Zákon o vlastníctve bytov.

Súd I. stupňa nevysvetlil aký by bol dôvod zmien citovaného zákonného ustanovenia, ak zmyslom zákona bolo od jeho účinnosti v roku 1995 vylúčenie zo svojej pôsobnosti byty v rodinných domoch.

Pre správnosť nášho záveru, že Zákon o vlastníctve bytov sa v čase podania našej žiadosti vzťahoval na byty v rodinných domoch, s výnimkou tých, vo vlastníctve fyzických osôb, svedčia práve zmeny vykonávané od roku 1993 až doposiaľ v tomto zákonom ustanovení. Za situácie, ak by sme prijali záver súdu I. stupňa, javili by sa akékoľvek zmeny v definícii, či sa zákon vzťahuje na byty v rodinných domoch, alebo v akých rodinných domoch za nadbytočné a zbytočné.

Rozhodnutiami všeobecných súdov, vrátane odvolacieho súdu bolo do tohto nášho práva zakotveného v článku 46 ods. 1 v spojení s článkom 20 ods. 1 Ústavy SR a v spojení s článkom 12 ods. 1, 2 Ústavy SR, zasiahnuté, keďže tieto súdy odmietli poskytnúť ochranu nášmu právu nadobudnúť a vlastniť majetok v súlade s ustanoveniami Zákona o vlastníctve bytov.

Sme toho názoru, že pri výklade ustanovení Zákona o vlastníctve bytov súd musí vychádzať zo zásady, podľa ktorej treba tomu, komu zákon určité práva poskytuje, tieto práva aj priznať. Vo vzťahu k nám ako nájomcom nájomného bytu je reštriktívny výklad

Zákona o vlastníctve bytov navyiac v rozpore s jeho znením, nedôvodným obmedzením nášho práva na nadobudnutie bytu do vlastníctva.

To, že aplikácia a interpretácia citovaného zákona v rozhodnutí I. stupňového, aj odvolacieho súdu sú krajne svojvoľné, vyplýva aj zo skutočnosti, že I. stupňový, aj odvolací súd sa v podstatne nijakým spôsobom nevyrovnal so zmenami, ktoré priniesli viaceré novely Zákona o vlastníctve bytov, predovšetkým Zákon č. 151/1995 Z.z., ktorý zmenil citované ustanovenie § 1 ods. 2 Zákona o vlastníctve bytov v čase ktorá je predmetom záujmu, na sťažovateľov tak, že namiesto dovtedajšieho obmedzenia, že sa citovaný zákon nevzťahuje na predaj bytov v rodinných domov, ktoré sú vo vlastníctve fyzických osôb, rozšíril toto obmedzenie tak, že od 1.8.1995 sa tento zákon nevzťahuje na predaj bytov v rodinných domoch vo všeobecnosti, teda bez ohľadu na to, či ich vlastní právnická alebo fyzická osoba. Vychádzajúc z logiky súdov, by potom takáto zmena v citovanom zákonom ustanovení bola celkom nezmyselná a nepotrebná. Idúc v úvahách ďalej, nepotrebným bolo aj ustanovenie § 1 ods. 2 v tej časti, v ktorej ustanovovalo, že sa citovaný zákon nevzťahuje na predaj bytov v rodinných domoch, keďže z ostatných ustanovení tohto zákona malo vyplývať, že sa nevzťahuje na predaj bytov v žiadnom rodinnom dome. Javí sa nám však absurdným skôr prijať záver o tom, že v Zákone o vlastníctve bytov sú ustanovenia nezmyselné, nepotrebné, zbytočné, namiesto záveru, že Zákon o vlastníctve bytov svojimi ustanoveniami upravuje to, čo nimi v skutočnosti upravuje a o čom sám v ustanovení § 1 ods. 1 uvádza, že je predmetom jeho úpravy.“

Pretože krajský súd porušil nimi označené základné práva, žiadali, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo sťažovateľov Prof. RNDr. R. H., CSc. a RNDr. K. H. na súdnu ochranu zakotveného v článku 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s právom vlastníť majetok a právo na ochranu ich vlastníckeho práva zakotvené v článku 20 ods. 1 Ústavy SR a v spojení s článkom 12 ods. 1, 2 Ústavy SR, bolo rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 4 Co 322/2008-138 zo dňa 27.05.2010 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 4 Co 322/2008-138 zo dňa 27.05.2010 a vracia vec Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaných právach sťažovateľov.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi Prof. RNDr. R. H., CSc. všetky trovy tohto konania.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke RNDr. K. H. všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov, že rozsudkom krajského súdu č. k. 4 CoE 322/2008-138 z 27. mája 2010 došlo k porušeniu ich práv na súdnu ochranu.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z hľadiska ústavného neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Z obsahu sťažnosti vyplývalo, že sťažovatelia namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu napadnutým rozsudkom krajského súdu, pričom podstata ich námietok spočívala v ich nesúhlase s vysloveným právnym názorom vyjadreným v napadnutom rozsudku.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva:

„Súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na jeho základe správne zistil skutkový stav a jeho právny záver zodpovedá zákonu. Súhlasiť možno aj s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa (§ 219 ods. 2 O. s. p.) preto len na zdôraznenie správnosti jeho záverov odvolací súd k odvolacím námietkam žalobcov dodáva:

Žalobcovia namietali nesprávnosť skutkových zistení, na základe ktorých súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie, konkrétne poukazovali na nesprávnosť záveru, že právo užívania sporného bytu im vzniklo až v roku 1970, hoci predložili výmer preukazujúci, že byt užívajú od roku 1955. Z obsahu spisu však vyplýva, že žalobcovia označený výmer nepredložili pri podaní žaloby ani neskôr, predložili len ustálenie nájomného z roku 1960. Súd prvého stupňa vychádzal z listín predložených žalovaným, podľa ktorých došlo k odovzdaniu a prevzatiu bytu dňa 12.3.1970, čo svojim podpisom žalobca v I. rade aj potvrdil. V danom prípade však nejde o takú skutkovú okolnosť, ktorá má podstatný vplyv na rozhodnutie vo veci a mohla by ovplyvniť výsledok sporu, preto nie je významná ani pre odvolacie konanie.

Za dôvodnú nemožno považovať tiež odvoláciu námietku žalobcov týkajúcu sa hodnotenia prípojok médií súdom prvého stupňa ako technického riešenia napojenia sporného bytu v rodinnom dome na médiá. Z odôvodnenia rozsudku totiž vyplýva, že súd prvého stupňa nehodnotil spoločnú odkázanosť bytov v domoch č. 5 až 11 na... ulici na tieto prípojky, ale ich charakter ako spoločného zariadenia bytu, ktorý je predmetom sporu. Jeho úvaha v tejto otázke bola správna, lebo nie je rozhodujúce, či prípojky médií sú spoločné pre viacero rodinných domov, ale že v spornom rodinnom dome, kde je len jeden byt, nemôžu mať charakter spoločných zariadení, lebo v tomto rodinnom dome s jediným bytom neexistuje ďalší ich užívateľ. Z tohto dôvodu nebolo pre rozhodnutie vo veci podstatné nariadiť žalobcami navrhované dokazovanie, či prípojky médií sú zariadeniami, ktoré sú spoločné pre domy na...j č. 5 až 11. V preskúmvanej veci žalobcovia, aj keď mali možnosť odkúpiť rodinný dom, ktorý obývajú na základe nájomnej zmluvy, podľa iného právneho predpisu, dožadujú sa určenia povinnosti uzavrieť zmluvu o prevode bytu v tomto rodinnom dome (vrátane pozemku, na ktorom stojí a záhrady) do ich vlastníctva podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov.

Podľa § 3 ods. 1 citovaného zákona ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahuje sa na práva a povinnosti vlastníkov domov, bytov a nebytových priestorov Občiansky zákonník a osobitné predpisy. Z uvedeného vyplýva, že ustanovenia Občianskeho zákonníka a iných osobitných predpisov možno použiť len vtedy, ak tento špeciálny zákon neustanovuje inak. To platí aj pre povinnosť vlastníka podľa zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov previesť byt na jeho nájomcu.

Zákon o vlastníctve bytov v ust. § 2 ods. 2 jednoznačne charakterizuje bytový dom, preto nemožno použiť v tomto smere ustanovenia vyhlášky č. 465/1991 Zb., ktorá definuje obytný dom pre potreby zisťovania ceny nehnuteľností vrátane bytov pre verejnú dražbu a pre zmluvné prevody týchto nehnuteľností. Súd prvého stupňa pri hodnotení bytu žalobcov v súvislosti s nimi uplatneným nárokom preto správne vychádzal z ustanovení zákona č. 182/1993 Z. z. Vec teda posúdil podľa správneho právneho predpisu a tento právny predpis aj správne aplikoval.

Odvolatelia s poukazom na ust. § 1 ods. 2 citovaného zákona namietali nesprávnosť záveru súdu prvého stupňa, že zákon o vlastníctve bytov sa nikdy nevzťahoval na byty v rodinných domoch. Je pravdou, že súd prvého stupňa vyslovil tento názor, je však vytrhnutý z kontextu. Tomuto konštatovaniu (ktoré vychádza i z právneho názoru vysloveného v rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 39/98) totiž predchádzalo stanovisko súdu konkrétne vo vzťahu k bytu žalobcov v rodinnom dome, ktorý nevykazuje znaky bytového domu (pretože v rodinnom dome je len jediný byt) a práve preto nemohol byť predmetom prevodu podľa zákona č. 182/1993 Z. z. ani podľa pôvodnej právnej úpravy (v čase podania žiadosti žalobcami), ani podľa neskorších noviel zákona.

Pokiaľ žalobcovia poukazujú na to, že vyhovujúce rozhodnutie súdu má odstrániť stav právnej neistoty, lebo zabráni žalovanému, aby ich byt previedol na iného, tento dôvod nezodpovedá podanej žalobe, lebo navrhovaný petit je jednoznačným prejavom vôle žalobcov nadobudnúť označené nehnuteľnosti do vlastníctva, keďže sa domáhajú uloženia povinnosti žalovanému uzavrieť s nimi zmluvu o prevode vlastníctva k nehnuteľnostiam, a to nielen k bytu v rodinnom dome, ale aj k parcele, na ktorej dom stojí a príľahlej záhrade. V danom prípade na strane žalobcom neexistuje stav právnej neistoty, keďže majú uzavretú platnú zmluvu o nájme bytu a tiež zmluvu o nájme pozemku, na základe ktorých majú právo

tieto nehnuteľnosti užívať a ku skončeniu nájomného vzťahu môže dôjsť len z dôvodov uvedených v zákone.

Súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku citoval aj právnu úpravu zákona č. 182/1993 Z. z. platnú po novele v roku 1995, teda po podaní žiadosti žalobcov o odkúpenie bytu. Jeho záver s poukazom na úpravu platnú v rozhodnom čase (v čase podania žiadosti žalobcami) je však jednoznačný a v súlade s ust. § 157 ods. 2 O. s. p. stručne, jasne a výstižne vysvetlil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a ako hodnotil dôkazy, resp. prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Preto je jeho rozsudok preskúmateľný a zrozumiteľný a neobstojí odvolacia námietka o nepreskúmateľnosti.“

Podľa názoru ústavného súdu uvedený postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho názoru vo veci sťažovateľov nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovatelia sa so skutkovým hodnotením a následne s právnym názorom krajského súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom skutkových omylov a právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu takejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavnou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa ten natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takého nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietnuť.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. októbra 2010